GŁOS POMORSKI

Nr. 116 — Rok 2. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 15 mk.**

Prenumerata miejscowa: W ekspedycji mies. **250** mk., kwart. **750** mk. Przedpłata na poczcie miesięcznie **275** mk., kwartalnie **825** mk. — W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty.

— — — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się — — —

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Rachunek bieżący: Bank Związku Sp. Zarobk. i Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.**
Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 20119.
Miejsce płatności i wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 25 mk., w dziale reklamowym na stronie I 3-łamowej przed tekstem 170, wśród tekstu 200, za tekstem 150, dla zagranicy z wyjątkiem W. M. Gdańska i Niemiec 200% nadwyżki w markach polskich lub ich wartości walutowej. Dla W. M. Gdańska: wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łam. 2 mk. niem., w dziale reklamowym na stronie I 3-łam. przed tekstem 12 mk. niem., wśród tekstu 15 mk. niem., za tekstem 10 mk. niem., dla Niemiec 50% nadwyżki. Za tłomaczenie 20%. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia. Rachunki są płatne w 8 dniach: po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Redakcja i Administracja: Groblowa 27/29. | **GRUDZIĄDZ,** wtorek, dnia 16-go maja 1922 | Telefon Nr. **50 51.**

Konferencja genueńska.

Ciąg dalszy „bałaganu" w Genui.

Genua (Pat). 13 bm. przed południem odbyło się posiedzenie pierwszej podkomisji politycznej celem obrad nad odpowiedzią rosyjską. Posiedzenie to trwało 2 godziny i zostało odroczone do g. 5 po południu. Przedpołudniowe posiedzenie otworzył o g. 11 m. 30 prezydent Facta, który oświadczył, że przedmiotem obrad jest zajęcie stanowiska w sprawie odpowiedzi rosyjskiej. Pierwszy zabrał głos L. George, którego zdaniem odpowiedź rosyjska nie jest zupełnie zadawalająca, szczególnie jej forma, który jednakże zaproponował wreszcie: 1) ustanowienie komisji ekspertów, któraby dalej badała sprawę długów, własności prywatnej i kredytów; 2) zawarcie prowizorycznego paktu pokojowego między Rosją i resztą państw w Genui; 3) wzajemne zobowiązanie się do zaniechania wszelkiej propagandy. Barthou sądzi, że należałoby postępować jak następuje: 1) odrzucić odpowiedź rosyjską, 2) omówić pozytywne projekty L. Georga. L. George zgadza się na to. Barthou podziękował L. Georgowi za to oświadczenie i wyraził uznanie dla ducha, z którego wynikały jego propozycje. Rząd francuski postanowił swego czasu nie podpisać memorjału do Rosjan, to też delegacja francuska nie weźmie udziału w ułożeniu odpowiedzi. Pominąwszy kilka frazesów, które każdy może tłomaczyć jak mu się podoba, odpowiedź rosyjska nie jest niczem innem, jak zupełną odmową. Rząd francuski nie może pozostawić p. Cziczerinowi ochrony interesów właścicieli rent rosyjskich. Nie potrzebują oni litościwej opieki rządu sowieckiego. Jeżeli rząd sowiecki nie zgadza się na ustępstwa, to na to nie można nic poradzić. Jakie szanse mogą przedstawiać obrady dalsze, kiedy w ciągu 5-tygodni usilnej pracy nie udało się nam ich rozwiązać? Rosjanie uważają się za zupełnie wolnych od wszelkich zobowiązań. Wyparli się ich i unicestwili wszystko co przyjęli. Czyż można wchodzić z nimi w rokowania w takich warunkach? W imieniu Francji oznajmia, że nie może ona brać udziału w tego rodzaju rokowaniach. Rządy poszczególne rozstrzygają, czy twórcze proponowanych komisji jest rzeczą możliwą. Złożymy raport naszym rządom. Będą one najlepiej wiedziały, czy można jeszcze coś zrobić. Na to aby tutaj, czy gdzie indziej rozpocząć się z Rosją, nie rokowania poważne, lecz targi, których już dość długo byliśmy świadkami, na to delegacja francuska nie zgodzi się nigdy. Propozycja p. Loyd Georga dotycząca zagwarantowania pokoju jest godna uwagi, lecz jedno nie jest pewne, czy dążności do zabezpieczenia pokoju, który dążnąć chce p. L. George, nie obróci się w groźbę. **Rosjanie dali wyraźnie do poznania, że mają oprócz argumentów również armję czerwoną.** Mogą oni wywrzeć nacisk na sąsiadów, gdyby ci sąsiedzi różnili się z nimi w zdaniu. W ten sposób projekt L. Georga mógłby się zwrócić przeciw tym, których chce bronić. Rosjanie dużo obiecują, lecz niczego nie dotrzymują. **Nie strzelaliśmy do delegacji sowieckiej w plecy tak, jak ona to zrobiła wobec nas, zawierając układ z Niemcami.** Ile są warte zobowiązania, które Rosja bierze na siebie, jeżeli już w Genui okazuje się ona zdecydowaną nie dotrzymać tych zobowiązań? Sądze, że **propozycje p L. Georga są nie do przyjęcia.** Są chwile w których trzeba się zdecydować na jakieś postanowienia. Rząd francuski nie może zgodzić się na to, aby, konfenrencja zamianowała jedną lub więcej komisji ekspertów, w której Rosjanie byliby reprezentowani. Rząd francuski już z tego nie zrezygnuje. Następny mówca Schancer oświadczył, że jego zdaniem odpowiedź rosyjska jest niezadawalająca, jednakż jest bardzo ważne aby prace konferencji toczyły się dalej. Nie tylko rząd włoski, ale także i naród włoski domaga się podjęcia stosunków z Rosją. Komisję ekspertów uważa Schanzer za bardzo cenną sposobność do wybrnięcia z obecnych trudności.

Bratianu przedstawia projekt, aby rządom pozostawić wypracowanie programu z oznaczeniem terminu zebrania komisji ekspertów oraz terminu, w którym ma się zaprosić Rosjan do uczestniczenia w pracach komisji W końcu proponuje, aby Barthou i L. George w prywatnej konferencji porozumieli się co do wyjścia z sytuacji.

Następnie postanowiono przerwać posiedzenie do godz. 5 po południu.

Rada Najwyższa ustali granice Małopolski Wschodniej.

Paryż (PAT.-Havas). Korespondent „Matina" Sauerwein donosi z Genui, że Mała Koalicja i Francja byłyby gotowe wziąć udział w konferencji rzeczoznawców, gdyby konferencja ograniczała się jedynie do uregulowania gospodarczych i finansowych stosunków z Rosją. Konferencja odbyłaby się w Sztokholmie, Rydze albo Wiedniu, ponieważ Praga jako centrum rosyjskiej agitacji antybolszewickiej nie wchodzi w rachubę. Rzeczoznawcy utworzyliby trzy komisje, a mianowicie: 1. dla kwestji rosyjskich długów, 2. dla kwestji kredytów, 3. dla kwestji własności prywatnej. Przed zwołaniem tej konferencji należałoby ustalić granicę Galicji Wschodniej i Besarabji. Sprawa Galicji wschodniej należy do kompetencji Rady Najwyższej, która ma opracować ostateczne jej rozstrzygnięcie.

Uroczyste zamknięcie konferencji we wtorek?

Genua. (PAT.) Sądzą, że uroczyste końcowe posiedzenie konferencji odbędzie się we wtorek. W niedzielę toczyły się w dalszym ciągu konferencje między L. Georgem a Barthou.

Z posiedzenia Ligi Narodów.

SPRAWA MNIEJSZOŚCI POLSKIEJ NA ŁOTWIE.

Genewa. (PAT.) Na posiedzeniu popołudniowem w piątek Rada Ligi Narodów przyjęła sprawozdanie Dagamy w sprawie mniejszości polskiej na Łotwie.

SPRAWY LITEWSKO-POLSKIE.

Genewa. (PAT.) W piątek w południe Rada Ligi Narodów zastanawiała się nad sprawą mniejszości narodowościowych na Litwie. Uchwalono, aby rząd litewski przyznał mniejszości polskiej na Litwie te same prawa, kóre na podstawie traktatu o mniejszościach narodowych przyznała im Polska u siebie. Następnie referent odczytał 2 noty doręczone przez delegata Askenazego w dniach 9 i 10 bm. domagające się dla Polaków zamieszkujących Litwę kowieńską prawa opcji na rzecz Polski. Referent proponuje uchwalę dodatkową polecającą rządowi kowieńskiemu porozumienie się w tej sprawie z rządem polskim, a to w celu przyznania Polski żądanego prawa opcji. Uchwałę tę przyjęto również jednogłośnie.

KONSTYTUCJA GDAŃSKA.

Berlin. (PAT.) Jak donosi Biuro Wolffa z Genewy, wysoki komisarz w. m. Gdańska, gen. Haking ogłosił 12 bm. konstytucję w. m. Gdańska jako obowiązującą w myśl uchwały sejmu gdańskiego z dnia 4 kwietnia rb. i art. 103 traktatu wersalskiego.

TRYBUNAŁ MIĘDZYNARODOWY.

Genewa. (PAT.) Rada Ligi Narodów zatwierdziła na publicznem posiedzeniu w dniu 12 bm. przewidziany w art. 35 statutu stałego międzynarodowego trybunału warunki, pod jakiemi niecżłonkowie Ligi Narodów mogą się zwracać o pomoc prawną do tego trybunału.

Z ostatniej chwili.

ZAJŚCIA W SOBIESZOWICACH PRZED SĄDEM.

Opole. (PAT.) 17 i 18 bm. odbędzie się przed specjalnym sądem koalicyjnym rozprawa sądowa przeciwko oskarżonym o udział w zajściach w Szobieszowicach. W tej sprawie donosi „Opoler Morgen Ztg.", że na ławie oskarżonych zasiądzie 30 osób obwinionych o moderstwo i niedozwolone noszenie broni. Przedewszystkiem chodzi tu o wypadki w Szobieszowicach, następnie zamordowanie niejakiego Gaysztora w lesie bytomskim, wreszcie o zamordowanie pewnego Polaka w Katowicach. Rozprawa sądowa potrwa prawdopodobnie kilka dni.

Bezczelność Senatu Gdańskiego.

Gdańsk (A. P.). Policyjne władze gdańskie coraz otwarciej i coraz bezwzględniej występują przeciwko Polakom nie tylko cywilnym, lecz i przeciw tym, którzy w charakterze urzędowym przejeżdżać muszą przez terytorjum Wolnego Miasta. Jaskrawym dowodem tego jest niedawno temu rozesłany do wszystkich rewirów policyjnych okólnik, który w dosłownem tłumaczeniu brzmi jak następuje:

„Tutejsze przedstawicielstwo republiki polskiej zostało rozporządzeniem senatu Wolnego miasta Gdańska — oddział spraw wewnętrznych — z dnia 10 marca 1922 roku III 888 ponownie zawezwane, ażeby unikało transportu więźniów po przez terytorjum Wolnego Miasta Gdańska. Odnośne miarodajne władze zostały zawezwane, aby konfiskowały znajdującą się u konwojentów broń, ich samych zaś za niedozwolone noszenie broni karały.

Powyższe panu komisarzowi rewirowemu do łaskawej wiadomości z prośbą, aby w razie podobnego wypadku aresztowano konwojentów transportu policyjnych więźniów, przychwyconych na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska bez zezwolenia senatu, dalej, aby broń ich konfiskowano i wniesiono przeciwko nim skargę o niedozwolone noszenie broni.

Rozkaz ten powinni wciągnąć w rewirach, prowadzący dziennik registratorzy pod literę „W" — noszenie broni bez zezwolenia. — podpis Floehr.

Naczelny komisarz policji i kierownik policyjnej administracji wykonawczej. Gdańsk, dnia 1 kwietnia 22 Policyjna administracja wykonawcza. Nr. dz. 78/22, Rozkaz dzienny nr. 78.

Pragnęlibyśmy usłyszeć, czy rządowi naszemu rozkaz ten jest znany i jak nań zareagował lub zareaguje.

GIEŁDA WARSZAWSKA.

Warszawa, 15 5. (AW.) Dolary 4022½—3995, franki belgijskie 344, korony czeskie 58½, Dewizy: Belgja 339—337, Berlin 14,10—14,—, Gdańsk 14,07½14,05, Londyn 18075, Paryż 371½, Praga 78,12½, Szwajcarja 788,5; Wiedeń 45¼—44, Włochy 217—216½.

GIEŁDA POZNAŃSKA.

Poznań, 15 5. (AW.) Pszenica 19 800—20 800, jęczmień 9 500—11 500, jęczmień browarowy 12—13 tys. owieś 13 000—13 500, mąka pszenna 60% 27 000—28 900, ziemniaki jadalne i fabryczne 3 750. Podaż ziemniaków jadalnych większa, zbyt trudny. Sytuacja rynku zbożowego niezmieniona Usposobienie spokojne.

Poznań, 15 5. (A. W.) Notowania urzędowe: Arcona 365—380, Barcikowski 195—200, Cegielski I—VII 240, VIII 200, Hurtownia Skór 210, Herzfeld & Victorius 385—400, Lubań 3750, Dr. Maj 670, Patria 570—575, Pozn. Spółka Drzewna I—III 930, IV. 745, Sarmatia II 420, Wentzki 580, Wagon Ostrowo 230, Wytwórnia Chemiczna 205.

Spożywcze stowarzyszenia współdzielcze

Od pewnego czasu wzmagać się zaczyna, szczególnie na Pomorzu, akcja Kupiectwa polskiego przeciwko polskim spożywczym stowarzyszeniom współdzielczym. Padają zdania (chcąc urobić opinję publiczną w swym sensie), których treścią zasadnicza jest: spożywcze stowarzyszenia współdzielcze na Kresach Zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej nie powinny istnieć, ponieważ działalność ich podkopuje interes zorganizowanego Kupiectwa polskiego, jak i nie mniej obciąża skarb państwa, który przyczynia się do „wegetacji" kooperatyw spożywczych.

Przypatrzmy się bliżej tym dwom mieczom Damoklesa, które Kupiectwo chce zawiesić nad głową spożywczych stowarzyszeń współdzielczych.

Czy kooperatywy spożywczcze są w stanie, podkopać interes zorganizowanego kupiectwa polskiego? Śmiem twierdzić, że nie! Twierdzenie moje opieram na rozwoju kooperatyw spożywczych w takich państwach przemysłowo-handlowych, jakiemi są i były w Europie przed i powojennej Francja, Anglja i Niemcy.

We Francji w r. 1892 istniało 938 stowarzyszeń spożywczych. Cyfra ta wzrosła w r. 1904 do ogólnej sumy 1909 stowarzyszeń, nie licząc ich licznych filji.

W r. 1903 Anglja posiada 1653 współdzielczych stowarzyszeń spożywczych, z których jedno tylko „Wholesale" angielskie posiada 1 445 099 członków.

Niemcy posiadały w r. 1888 712 stowarzyszeń spożywczych. Do r. 1903 suma ta wzrosła do cyfry 1606.

Niestety nie mogę przedstawić statystyki rozwoju współdzielczości spożywczej, aż do lat ostatnich; sądząc jednak po szybkości rozwoju ich do r. 1903 przypuszczać należy, że stały się one potęgą liczącą w tych trzech państwach dziesiątki miljonów członków, którym przynosiły niedające się nawet dzisiaj obliczyć korzyści. Nie potrzeba wspominać, że szybki ich rozwój uzależniony był i jest od sprężystej i fachowej organizacji, również i o tem, że wojna światowa musiała i w tej dziedzinie porobić wyłomy, które czas pokojowy napewno naprawi.

Tak w grubych zarysach przedstawia się rozwój współdzielczości spożywczej w państwach nawskroś przemysłowo-handlowych. Według wszelkich prawdopodobieństw musiał się on spotykać z wieloma trudnościami stawianemi mu przez kupców detalistów, jednak potrafił je przezwyciężyć, nie niszcząc tych, którzy mu podstawiali nogi." Handel francuski, angielski, niemiecki nie ucierpiał na rozroście współdzielczości spożywczej, lecz przy ich pomocy, rzucił kramik małomiejski i poszedł na rynek światowy, na czem nietylko nie ucierpiał, ale zyskał i drobny konsument, i kupiec i państwo.

Czyżby w Polsce miało być inaczej? Wiemy o tem berdzo dobrze, że na Kres. Zach. naszego Państwa—kupiectwa polskiego jest zawiele. Dusi się ono z powodu braku dostatecznej ilości konsumentów i szuka przyczyny takiego stanu rzeczy . . . w kilku niezorganizowanych jeszcze dostatecznie fachowo kooperatyw. spożywczych. N. p. Grudziądz posiada zaledwie dwie kooperatywy spożywcze „Zgodę" i „Konsum urzędniczy", kierowane nie przez kupców fachowców, lecz przygodnych dyletantów. I te dwię kooperatywy, w których niejednokrotnie towar jest droższy, niżeli gdzieindziej, mają podciąć byt setkom sklepów i sklepików spożywczych? Odpowiedź twierdząca, bałaby śmieszną.

Tak, jak w wyżej wspomnianych państwach zagranicznych, i w Polsce kooperatywy spożywcze mogą się i powinny przyczynić do opuszczenia przez poszczególne jednostki kupieckie kramików i poszukania przez nie rynków, na których mogłyby rozwinąć swą pracę. Rynków takich nie brak w naszem państwie. Otworem stoi — jak ziemia obiecana — dla polskiego kupca cała b. Kongresówka, Małopolska i Kresy Wschodnie z Wileńszczyzna. Tylko się trzeba ruszyć z miejsca, opuścić wygodną ciasnotę, porzucić narzekania, w które n. b. nikt prócz kupców i to nielicznych, nie wierzy i przystąpić do prawdziwie twórczej i wdzięcznej pracy. Obawa, że w razie wyemigrowania kilkunastu procent kupców z Kresów Zachodnich dotychczasowe ich placówki obsiądą żydzi lub Niemcy, powinna być płonną, przy stałym wzroście narodowego uświadomienia szerokich mas społeczeństwa i jeśli organizacje kupieckie są naprawdę umiejętnie zorganizowane i wewnętrznie solidarne.

Również twierdzenie, jakoby kooperatywy spożywcze obciążały skarb państwa — jest tylko pozornie zgodne z prawdą. Twierdzenie takie moglibyśmy także zastosować i do pomocy, jaką państwo udzieliło i udziela rolnictwu, przemysłowi drobnemu i wielkiemu i t. d. Jak w kooperatywach tak i w rolnictwie itd., państwo nie może się spodziewać wielkich zysków po udzielanych pożyczkach. Kredytu udziela tu i tam — bo jest od tego państwem, bo musi dbać o rozwój tych dziedzin życia społecznego, które doprowadzone do pewnego stopnia rozwoju, usamodzialniają się, a w końcu przyczyniają się do pomyślnego rozwoju i potęgi nietylko swej własnej, ale przedewszystkiem państwa. Kooperatywy zagranicą dały świetne rezultaty. Takie same widzimy również na naszych Kresach Zachodnich w spółdzielczości oszczędnościowo-pożyczkowej, mleczarniach itp.; dlaczego miałoby być inaczej ze spożywczemi stowarzyszeniami współdzielczemi — tego zrozumieć nie mogę.

Reasumując powyższe, stwierdzić muszę, że dla konsumenta — najemnika, t. j. pracownika umysłowego lub fizycznego, dobrze fachowo zorganizowana współdzielnia spożywcza jest wielkiem dobrodziejstwem, nie podkopując zaś interesu zorganizowanego kupiectwa, przed którem w Polsce otwiera się szerokie i wdzięczne pole działania. Kupiectwo polskie pole to powinno wykorzystać, czem nietylko wzbogaci się osobiście, lecz zaskarbi sobie wdzieczność wyzyskiwanego przez żydostwo narodu.

ip.

Prawa wyjątkowe wobec Polaków w Gdańsku.

Gdańsk. (AP.) Przed tygodniem wydało prezydjum policji gdańskiej zarządzenie, że wszyscy przybywający do Wolnego Miasta Gdańska cudzoziemcy mają natychmiast wnosić do policji gdańskiej podanie z prośbą o zezwolenie na pobyt na terenie Wolnego Miasta. Policja zarządzenie to odnosi także do obywateli Państwa Polskiego, traktując ich jako cudzoziemców. Zarządzenie to jest wbrew umowie polsko-gdańskiej z października 1921 roku, a jest równocześnie pogwałceniem Traktatu Wersalskiego i Konwencji z listopada r. 1920, które zabezpieczają Polsce wolny i swobodny dostęp do morza w Gdańsku. Swobodny ten dostęp do morza dla obywateli polskich kwestjonuje prezydjum policji gdańskiej przez swe zarządzenie, na mocy którego pobyt obywatela polskiego w Gdańsku czyni zależnem od swej łaski lub niełaski.

Watykan a Włochy.

Rzym. (AP.) W kołach watykańskich dochodzą do przeświadczenia, że bolszewicy mimo swych oświadczeń i zapewnień, złożonych prze delegatów sowieckich w Genui, nie myślą bynajmniej o poszanowaniu swobody i wolności religijnej w Rosji. Papież zwrócił się, jak już wiadomo z telegramów, do wielkich mocarstw z prośbą, ażeby uzyskali od sowietów formalne zapewnienie odnoszące się do swobody Kościoła i zwrotu dóbr kościelnych. Wskazywałoby to, że pertraktacje prowadzone między Stolicą Apostolską a bolszewikami rozbiły się. W polityce Watykanu odnośnie do sowietów nastąpiła radykalna zmiana. Papież uciekł się jeszcze do ostatniego środka uzyskania za pośrednictwem mocarstw tego, czego wprost uzyskać nie zdołał.

Rzym. (AP.) Memorjał wręczony przez monsignora Pizzardo, przedstawicieli sekretarjatu Stolicy Apostolskiej na ręce p. Barthou brzmi dosłownie jak następuje:

„W liście wysłanym przez Ojca św. w dniu 29-go kwietnia Jego Eminencji Kardynałowi, Sekretarzowi Stanu wyrażoną była prośba, ażeby wyraził wszystkim mocarstwom, z któremi Stolica św. utrzymuje stosunki dyplomatyczne, życzenia, złożone przez Ojca św. szczęśliwego wyniku i zakończenia konferencji w Genui, a zwłaszcza w sprawach rosyjskich.

Ponieważ rozwój wypadków nie zezwala na zwrócenie się do poszczególnych kancelarji za pośrednictwem reprezentantów papieskich, akredytowanych u poszczególnych narodów. Stolica św. korzysta z okazji obecności w Genui delgatów państw, z któremi utrzymuje stosunki dyplomatyczne i przesyła wprost na ich ręce tekst dokumentu poniżej wymienionego, ażeby zwrócić ich uwagę na kilka punktów szczególnej donosłości w historycznej chwili prowadzonych pertraktacji co do dopuszczenia Rosji do Ligi narodów ucywilizowanych.

Stolica św. życzy sobie, ażeby wszystkie sprawy religijne które sa podstawą prawdziwei cywilizacji, były szanowane i chronione. Stolica św. prosi wobec tego, ażeby w układzie, który ma być zawarty pomiędzy Rosją a mocarstwami reprezentowanemi w Genui, włączone zostały w jakikolwek sposób, lecz bardzo wyraźnie, dwie następujące klauzulę: 1) Zupełna swoboda wyznania wszystkich obywateli rosyjskich lub zagranicznych zostaje w Rosji gwarantowana, 2) Tak samo zostają gwarantowane wszelkie obrządki prywatne i publiczne religji i wyznania.

Estonja a Rosja sowiecka.

Reval. (AP.) Stosunki między Rosja sowiecką a Estonją zaostrzają się coraz bardziej wskutek bezwzględnego tępienia bolszewików i komunistów na terytorjum estońskiem. Politycznym władzom tutejszym udało się pzychwycić ukrywającego się kilka dni na rosyjskim parowcu przywódcę komunistów estońskich, Linkhorsta. Kilka godzin po aresztowaniu stawiono go przed sąd wojenny i skazano na śmierć przez rozstrzelanie. Wyrok wykonano nazajutrz. Wobec tendencyjnego raportu wysłanego w sprawie rozsrzelanego Kingisseppa do rządu sowieckiego, podaje estońskie ministerstwo spraw zewnętrznych do publicznej wiadomości, że estoński sąd polowy wydał wyrok skazujący Kingisseppa na śmierć: 1) ponieważ z bronią w ręką stawiał opór chcącym go aresztować policjantom, 2) ponieważ był głównym sprawcą i organizatorem powstania, przyczem wielu obywateli poniosło śmierć, 3) ponieważ podczas 3-letniego pobytu na ziemi estońskiej pracował ustawicznie nad obaleniem demokratycznego rządu i zaprowadzeniem rządów sowieckich.

Zjazd Polski Tow. Czerw. Krzyża w Grudziądzu.

Zjazd delegatów P. T. C. K. okręgu pomorskiego, **rozpoczął się w sobotę o godz. 10 przed poł. cichą Msza św., odprawioną przez ks. prob. Dembka. Udział pań delegowanych i pp. delegatów w zjeździe nie był tak liczny, jak się tego należało spodziewać.**

Prezesowa Okręgu Pomorskiego P. T. C. K., p. dr. Steinbornowa, w krótkich słowach witała delegacje i wyraziła zdziwienie, **iż na 41 oddziałów Czerw. Krzyża zjawiło się tylko 9 delegatów,** co oczywiście należy przypisać niezbyt sprawnemu przygotowaniu i zaproszeniom na zjazd.

Następnie p. prezesowa powitała prezesa zarządu głównego Czerw. Krzyża w Warszawie, p. dr. Zaborowskiego. Po odczytaniu protokułu z ostatniego zjazdu przez p. Byszewską składli poszczególni delegaci oddziałów sprawozdania z działalności tychże.

Przybyły na zjazd delegacje następujących oddziałów: **Czersk** (189 członków zwykłych, 3 dożywotnich), **Działdowo** (233 członków), **Gniew** (200 członków zwykłych, 1 dożywotni), **Grudziądz** (1115 członków zw., 2 dożywotn.), walnych zebrań było 4, plenarnych 14, zwykłych 8 w r. 1921. Zaopiekowano się w grudziądzkim oddziale 120 rodzinami uchodźców, 109 inwalidami, 61 zdemobilizowanymi; stan kasy 143 867 mkp.), **Kartuzy** (780 członków zw., 2 dożyw., $1\frac{1}{2}$ miljona marek długu, majątek oddziału wynosi 20 miljonów mkp.), **Nowemiasto** (177 czł.), **Puck** (306 czł.), **Świecie** (114 czł.), **Wejherowo** (560 czł.), **Tuchola** (118 czł. zw., 3 doż.).

Oprócz tego istnieją następujące oddziały, które nie wysłały swych delegatów prawdopodobnie z wyżej wymienionych powodów: Brodnica, Chełmża, Chojnice, Chełmno, Golub, Gdynia, Gdańsk, Kowalewo, Kielno, Kościerzyna, Lalkowy, Lidzbark, Łasin, Lubawa, Łuzino, Nowe, Opalenie, Osie, Podgórz, Piaseczno, Radzyn, Starogard, Skórcz, Skarszewy, Sępolno, Trzebcz, Tuchola, Wąbrzeźno, Jeżewo.

Przewodnicząca okregu p. dr. Steinbornowa wyraziła następnie niezadowolenie z czynności niektórych oddziałów P. T. C. K. i zachęca do przystąpienia do energicznej pracy. Co do książkowości w oddziałach należy ją reformować. Komisje gospodarcze nie posiadają żadnych zapasów, co w razie nagłej potrzeby może do katastrofy doprowadzić.

Prezes gł. zarządu p. dr. Zaborowski zachęca do popularyzacji Tow. Czerw Krzyża. Pomoc ze strony społeczeństwa jest koniecznie potrzebna. Oddziały powinny w ten sposób pracować, aby można otrzymać zapomogi ze strony rządu.

Tow. Czerw. Krzyża musi dążyć do usamodzielnienia się. W tym kierunku muszą iść energiczne, niestrudzone wysiłki, aby podnieść całą akcję i zbudzić z letargu, w który popadła.

Następnie przystąpiono do wyboru komisji poszczególnych, które mają obradować nad tem, w jaki sposób **podnieść tę całą akcję.**

W imieniu prasy pomorskiej zabrał głos prezes Syndykatu Dziennikarzy Pomorskich p. red. Rakowski i w gorących słowach zapewnił o życzliwości prasy dla Tow. Czerw. Krzyża przyrzekł, iż prasa dołoży sił wszelkich, aby dopomóc tej instytucji do rozszerzenia się. P. dr. Steinbornowa wyraża zadowolenie swe, iż prasa z przychylnością odnosi się do Tow. Czerw. Krzyża.

Przy obradach był również obecny z ramienia związku inwalidów wojennych p. Więcek z Torunia.

Następnie udali się delegaci na wspólne śniadanie, starannie sporządzone przez komisję finansową Polsk. Tow. Czerw. Krzyża do Hotelu Warszawskiego, podczas którego prezydent miasta p. Włodek powitał delegatów Czerw. Krzyża i życzył pomyślnych obrad.

* * *

Drugi dzień obrad.

W niedzielę o godz. $\frac{1}{2}$12 rozpoczęły się dalsze obrady pod przewodnictwem p. starosty **Kowalskiego**. Przedstawiono mianowicie wyniki obrad komisyjnych. P. dyr. **Baranowski** referował z komisji finansowej, wnosząc w jej imieniu projekt nowego wzoru rachunkowości. Przyjęto po przeprowadzeniu szczegółowej dyskusji projekt p. ppułk. Vogla, według którego księgi rachunkowe prowadzone być mają w jednej księdze, po jednej stronie dochody, po drugiej rozchody. Z sekcji gospodarczej referował p. pułk. Vogel. Przyjęto wniosek komisji, wedle którego każdy oddział zobowiązuje się dostarczyć do okręgowej składnicy w Toruniu gotówki na zakup, stosownie do swoich funduszy, 10 lub mniej garniturów kompletnych bielizny dla szpitalu okręgowego, przyczem koszt garnituru przewiduje się na 65 tys. marek. — Fundusz na to zebrać się ma w czasie Wielkiego Tygodnia Czerwonego Krzyża. P. dr. **Steinbornowa**, przewodnicząca okr., referuje z komisji magazynowo-inwentaryzacyjnej. Uchwalono w niej przesłać oddziałom formularze do spisania inwentarza.

Z sekcji sanitarnej referowała p. **Byszewska**. W sekcji tej tej uchwalono urządzenie kursów sanitarno-społecznych latem dla pań miejscowych, zimą dla zamiejscowych oraz takiegoż kursu dla inwalidów. — Zebranie wniosek przyjęło. Komisja opieki nad inwalidami, wdowami i sierotami wojennemi przedstawiła przez p. starostę **Kowalskiego** wniosek, ażeby 1) na sierociniec w Kaszubach przeznaczyć 20 proc. z dochodu Wielkiego Tygodnia Czerwonego Krzyża, 2) urządzono warsztaty dla inwalidów, wdów i pozostałych rodzin wojaków. Przedstawiciel Głównego Zarządu przyrzekł, że przeznaczy na sierociniec prawdopodobnie także 10 proc., przypadających dla kasy głównej — Przyjęto dalej wniosek, ażeby tworzono wedle możności i potrzeby oddziały młodzieży Czerwonego Krzyża.

Pod koniec omawiano jeszcze sprawy propagandy Do sprawy tej powrócimy jeszcze.

Obrady zamknięto o godz. $\frac{1}{2}$3.

Nauka i szkolnictwo.

Posady nauczycielskie.

W szkołach średnich i zawodowych Macierzy Polskiej Szkolnej na prowincji będą od nowego roku szkolnego wolne posady kierowników i nauczycieli. Kandydaci, posiadający odpowiednie kwalifikacje zechcą nadsyłać zgłoszenia do biura zarządu głównego P. M. S. Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr. 7. m. 4. Pośrednictwo pracy nauczycielskiej.

Otwarcie polskiego gimnazjum w Gdańsku.

Gdańsk. (PAT.) W sobtę odbyło się uroczyste poświęcenie i otwarcie pierwszego gimnazjum polskiego w Gdańsku. W uroczystości wzięli między innymi udział zast. generalnego komisarza Rzczypospolitej Polskiej, p. dr. Marchlewski, dalej przedstawiciele kuratorjów szkolnych pomorskiego i poznańskiego pp. Ryniewicz i Suchowiak, reprezentant polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie, dr. Konarski, wojewoda pomorski p. Brejski, przedstawiciel Senatu gdańskiego senatorowie Strung i ks. Sawatzki, polscy członkowie Rady portu, Sejmu gdańskiego, rady miejskiej, przedstawiciele wszystkich polskich urzędów w Gdańsku i rozmaitych miejscowych towarzystw polskich itp., wreszcie liczne grono publiczności. Pierwszy zabrał głos prezes Macierzy w Gdańsku, dr. Kubacz, który wskazał na doniosłość uroczysości oraz zaznaczył, że pierwsze polskie gimnazjum w Gdańsku jest nietylko dziełem rządu polskiego, ale jest ono darem całego narodu polskiego. Zastępca generalnego komisarza Rzeczypospolitej Polskiej p. dr. Marchlewski składa nowo-otwartemu gimnazjum życzenia rozwoju w imieniu prezydenta min. Ponikowskiego i generalnego komisarza p. Plucińskiego, który bawi obecnie w Genewie. Następnie składali życzenia przedstawiciele kuratorjów i reprezentant Polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie dr. Konarski. poseł do Sejmu ks. Łosiński imieniem Sejmu warszawskiego, wojewoda pomorski p. Brejski oraz poseł Kuhnert z ramienia koła polskiego w Sejmie gdańskim. Z kolonji przmawiali dr. Hilchen imieniem grona rodziców, dalej radny miejski poseł Budzyński, który przemawiał imieniem koła polskiego w gdańskiej radzie miejskiej, wreszcie starosta tczewki p. Dytkiewicz. Na koniec odczytano akt fundacyjny zawarty w złotej księdze.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Wtorek: Jana nep. Wschód słońca 5.06, zachód 8,47. Wschód księżyca —, zachód 9.51.

MUZEUM otwarte w środy i soboty od godziny 12 do 2, w niedziele i święta od godz. 11 do 2.

BIBLJOTEKA I CZYTELNIA T. C. L. otwarta w dni powszednie od godz. 6—8, dla dzieci w środy i soboty od godz. 4—5.

—** **TOW. POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA** składa niniejszem **właścicielowi Hotelu Warszawskiego p. Lisiewiczowi** za łaskawe bezinteresowne użyczenie sali na bal, p. por. **Brzózce** za artystyczne udekorowanie sali balowei, p. prezydentowi miasta za ofiarowanie zieleni z ogrodów miejskich oraz p. por. **Chmarzyńskiemu** za prowadzenie tańców — serdeczne podziękowanie.

—** **KARA ZA ZATRZYMANIE POCIĄGU.** Od dnia 1 maja obowiązuje nowe prawo na kolejach państwowych i prywatnych, podług którego, zatrzymujący pociąg podczas biegu bez uzasadnionej przyczyny, płaci 5000 mk. kary oraz ponosi odpowiedzialność sądową za ewentualne szkody stąd wynikłe. W razie odmowy natychmiastowego zapłacenia sporządza się protokuł w celu skierowania sprawy na drogę sądową.

—** **KOMENDA TUTEJSZEJ OCHOTN. STRAŻY OGNIOWEJ** zarządziła na przyszłe tygodnie kilka ćwiczeń na większą skalę, by wobec przewidzianego z początku czerwca przyjazdu dr. John Kash'a — generalnego komendanta amerykańskich Ochot. Straży Ogniowych — móc się przedstawić wysokiemu gościowi w w wydoskonalonej technice strażackiej.

Manewry te zarządzono na propozycję American-Coy. P. Ce. Ef. (Polsko-amerykańskie Tow. Film.) które to towarzystwo doskonałość naszej grudziądzkiej Ochotniczej Straży Ogniowej chce w filmie uchwycić, by amerykańskiej publice móc przedstawić strażnictwo w Polsce, mianowicie w Grudziadzu.

Podajemy to do wiadomości publiczności Grudziądza, by się nie niepokoiła wobec przewidzianych częstszych ślepych alarmów.

** **OPODATKOWANIE SPIRYTUSU I WYROBÓW WÓDCZANYCH.** Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 11 kwietnia 1922 r. rozciągnięto moc obowiązujące par. 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego z d. 28. X. 1921 (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 96 poz. 705) w przedmiocie opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych na obszarze b. zaboru pruskiego **z dniem 1 maja 1922 r.**

Z postanowieniami tych par. mogą się P. T. interesenci obznajomić z obwieszczeń wywieszonych w Urzędach Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych, Urzędach Kontroli Skarbowej i Magistratach i Starostwach.

Pomorska Izba Skarbowa.

Z Pomorza.

—** **TORUŃ.** (Kronika policyjna.) W ostatnich dniach aresztowała tutejsza policja sprawców dokonanej w ostatnim czasie miljonowj kradzieży; także w związku z tem przyaresztowano 4 osoby podejrzane o paserstwo. — Na Koszackich Górach przychwycono 2 osobników na gorącym uczynku przy kradzieży kabli telefonicznych.

—** **GOLUB.** (Nowa placówka.) Dnia 8 bm. odbyło się tu uroczyste poświęcenie lokalu nowo założonej wpłatni Banku Dyskontowego. O godz. 9 rano odprawił ks. proboszcz Włoszczyński uroczystą mszę św., poczem o godz. 10 poświęcił w obecności licznie zgromadzonego obywatelstwa lokale bankowe. W pięknm przemówieniu podniósł Szan. ks. prob. ważność placówek bankowych i życzył owocnej i harmonijnej pracy z innemi miejscowemi bankami. Pan dy. Bizan wyjaśnił cele i zadania banków polskich, a w szczególności Banku Dyskontowego na Pomorzu. Z okazji poświęcenia wpłatni banku złożono na ręce ks. Włoszczyńskiego większą kwotę na cele dobroczynne. Nowej placówce „Szczęść Boże"!

—** **CZERSK.** (W trzecim roku niepodległej Polski.) „Głos Ludowy" pisze: Zdawałoby się, że teraz już chyba nie znajdzie się urzędnik polski, któryby w pismach urzędowych posługiwał się językiem niemieckim. Tymczasem tak nie jest. Oto dostało się do naszych rąk pismo sędziego polubowego p. Wentzkowskiego przy sądzie w Czersku, który pewnego okarżonego, Polaka, wzywa w języku niemieckim do stawienia się na termin celem pogodzenia się z oskarżycielem, wyznaczając grzywnę 100 mk. w razie niestawienia się bez powodu. Czy coś podobnego w Niemczech byłoby możliwem? Tam nieraz Polak nie może swobodnie odezwać się na ulicy po polsku, gdyż bywa napastowany, a o tem, żeby do niego pisano z urzędu jakiego po polsku, ani mowy niema. Wiemy zresztą już z własnego doświadczenia, jak to nas traktowano pod rządami pruskimi, jak to zwłaszcza nasza mowa ojczysta była u Niemców znienawidzona i prześladowana. A tu urzędnik polski śmie do Polaka urzędowo pisać po niemiecku, i to w trzecim roku istnienia wolnej niepodległej Polski. Prawda, p. Wentzkowski (prawdopodobnie przodkowie jego pisali się Węckowski) jest, o ile wiemy, Niemcm i zresztą niezłym człowiekiem, ale dla czego ludzi nie umiejących po polsku bierze się na urzędy? Czas by był, aby czynniki miarodajne postarały się o takiego urzędnika, któryby mówił i pisał po polsku! W Czersku liczącym 95 proc. ludności polskiej chyba o taką osobę nie byłoby trudno!

—** **NOWEMIASTO.** (Zjazd delegatów kół śpiewackich.) W poniedziałek, 8 bm. odbył się tu w hotelu p. Bony Zjazd delegatów towarzystw śpiewu tutejszego okręgu. Zebranie zagaił o godz. 12 p. Makowski, prezes Związku z Torunia. Delegacje zjawiły się nast.: Nowemiasto-Harmonja, Działdowo-Lutnia, Lubawa-Harm., Szwarcenowo-Halka, Lipinki-Cecylja, Lekarty-Lutnia, Łąkorz-Cecylja, Lidzbark-Cecylja. —

Do zarządu okręgowego wybrano pp. Zimnego na przewodniczącego, Gęstwickiego na zast., na sekr. p. Chełstowskiego, na skarbrika Gęstwickiego, na dyrygenta okręgowego także Zimnego a na zast. Rochona z Lidzbarka. Zebranie uchwaliło jednomyślnie urządzenie zjazdu tegorocznego w Działdowie, po pierwsze ze względu na to, że dotychczas Działdowo nie doznało takiego zaszczytu, po drugie, by zamanifestować zawartość naszą kulturalną pod hasłem „Cześć pieśni" przed tam tak licznym obcym żywiołem, i tym sposobem przyczynić się do odniemcz. Działdowa i podniesienia ducha tamtejszych Polaków. Na zjazd uchwalono także zaprosić na przewodniczącego jury p. prof. Feliksa Nowowiejskiego, którego Nowemiasto miało zaszczyt gościć zeszł. roku. Jako chórowe wspólne pieśni wybrano Nowowiejskiego „Nasz Bałtyk" i Surzyńskiego „Cześć Polskiej Ziemi, Cześć". Dalszy składa wybranej jury przedstawia się jak nast. pp. Rożański. Toruń. Zenon Grabowski Lubawa, J. Pater Toruń, Tomasz Ziółkowski red. „Drwęcy" Nowemiasto, Związek przyśle 3 nagrody na okręg 4.

Z całej Polski.

—** **LWÓW.** (Niebywały oszust.) W piątek w nocy policja aresztowała 18-letniego Ukraińca Hupałowskiego Włodzimierza, który dopuścił się szeregu niebywałych wyrafinowanych oszustw. Hupałowski już od rokku przeszło grasował po całej Polsce wciąż pod innemi nazwiskami, popełniając coraz to nowe łotrowskie sztuczki. Na grunt lwowski po raz pierwszy wypłynął jako Pawłowski — i tu naciągnął cały szereg kupców na zaliczki (grube kwoty) za wrzekomo do jakiegoś wielkiego konkursu w Warszawie zbieranie ogłoszenia. Wkrótce później Hupałowski jako książę Brunicki fałszuje weksel w wysokości 1 miljona mkp. na szkodę hr. Brunickiego w Podhorcach. Najbezczelnieiszą jest jednakże ostatnia jego sprawka. Jako książę Brunicki przyjechał do Stanisławowa i tu przedstawił się wielu artystom i aktorkom jako dyrektor i właściciel nowo otworzyć się mającego teatru we Lwowie czy Stanisławowie. Z aktorkami, np. p. Banuchową spisał nawet kontrakt — obiecując im wkrótce wypłacić zaliczki. Naciągnąwszy aktorów — ulotnił się. Zdumiewać się tylko należy, — że nawet paru poważnych aktorów dało się wziąść na lep temu młodocianemu oszustowi. Nieco później oszust wypłynął jako Pawłowski w Stryju i tu wyłudził oszukańczym sposobem 100 tys. mkp. od kupca p. Seńkowa. Do policji lwowskiej napływają coraz to nowe doniesienia. Oszust został aresztowany w hotelu — w chwili gdy chciał wyjeżdżać do Stanisławowa.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

— W sobotnim ciągnięciu (81) miljonówki padła wygrana na nr.

2,598,633

sprzedany w Warszawie.

Komisji Pomorskiej
Taryfa płac od 1. 4. do 30. 6. 22 r.

Robotnicy otrzymują w kwartale od 1. 4. 22. do 30. 6. 22.

	Kwiecień	Maj i Czerwiec
1) Ręcznicy i fornale	135.— mk.	155.— mk.
2) Szarwark od 14—16 lat	80 — „	85.— „
„ „ 16—20 lat	145.— „	170.— „
Chłopcy ponad 20 lat	400.— „	400.— „
3) Wolni robotnicy	400.— „	400.— „
4) Oprzątacze trzody	135.— „	155.— „
5) Pasterze	135.— „	155.— „
6) Wartownicy polni	135.— „	155.— „
7) Włódarze i stangreci	170.— „	170.— „
8) Owczarze	140.— „	140.— „
9) Rzemieślnicy	200.— „	200.— „
10) Płaca godzinna dla żon, deputatników i kobiet należących do ścisłej rodziny deputatników, które stale mieszkają w danym majątku na godz.	40.— mk.	na godz. 40.— mk
11) Sezonowcy: a) mężczyźni zdolni do każdej pracy, także do koszenia	400.— mk.	400.— mk.
b) chłopcy, dziewczęta i kobiety	190.— mk.	220.— mk.
12) Chłopcy i dziewczęta (§ 28) od 14-16 lat miesięcz.	2500.— mk.	2500.— mk.
od 16 18 lat miesięcz.	4500.— mk.	4500.— mk.
parobcy ponad lat 20 miesięcznie	10000.— mk.	10000.— mk.
13) Kobiety obce nie wiązane kontr. na godz.	80.— mk.	80.— mk.
14) Żonaci pom. owczarzy	135.— mk.	155.— mk.

Za dój:
Kobiety: mies. 800 mk i od udojonego litra mleka 1 mk.
Dziewczyny „ 400 mk. „ „ „ „ „ 1 mk.

Pasterze, którzy doją, otrzymują od każdego udojonego litra mleka 20 mk. Pasterze za odchowanie cielęcia dziesięciotygodn. otrzymują 60 mk. Fornale za odpasanie koni otrzymują kwartalnie 600 mk.

Odszkodowanie za narzędzia:
rzemieślnicy: kołodz.
kowale 1500.— mk.
Zaciążnicy 150.— mk. Deputatnicy 500.— mk.

Kołodzieje i kowale otrzymują od pracobiorców pilniki w pierwszym półroczu od 1. 4. 22 r. do 31. 10. 22 r.

Owczarze dostają od każdego odsadzonego jagnięcia 40.— mk.

Oprzątacze trzody otrzymują od każdego odsadzonego prosięcia 10.— mk.

Za sianie sztucznych nawozów ręką: 25% dziennego, gotówkowego zarobku.

Zarobki gdzie są już wypłacane według skali ułożonej w Poznaniu, pozostają bez dopłaty i potrącenia.

Zjedn. Producentów Rolnych
(—) Życki (—) Ossowski (—) Pruszak

Zjedn. Zawodowe Polskie
(—) Malinowski (—) Hejnowicz (—) Lippert

— **Zajęcia uboczne urzędników.** Ministerstwo Spr. Wewn. wydało następujący okólnik do podległych mu władz: Obowiązująca od 1 kwietnia 1922 roku ustawa o państwowej służbie cywilnej z 17 lutego 192 r. (Dz. Ust. Rz. P. N. 21 poz. 164) wkłada na funkcjonarjuszów państwowej służby cywilnej obowiązek doniesienia swej władzy służbowej o każdem ubocznem zajęciu, przynoszącem jakiekolwiek korzyści materjalne i zaniechania takich zajęć, które władza uzna za niedopuszczalne. Władza winna nie zezwolić na wykonywanie takich zajęć ubocznych, których wykonywanie stoi w sprzeczności z obowiązkami służbowemi, przeszkadza w ścisłem wykonywaniu czynności urzędowych lub może wywołać uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

Rozmaitości.

× **Dama dworska carowej złodziejką.** Była dama dworska carowej rosyjskiej, córka generała Skarjatina, została skazana w Berlinie za popełnione oszustwa i kradzież srebra stołowego na ogólną sumę 60 000 marek niemieckich — na trzy miesiące więzienia. Sądy niemieckie wydały tak łagodny wyrok ze względu na to, że Skarjatinowa utraciła cały swój majątek i nie mając środków do życia zniewolona była ratować się. (AP).

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Za redakcję: Izydor Średzki.

Dziś i jutro o godz. 8-mej wiecz. sala **Hotelu Warszawskiego** Niebywała sensacja dni

Wieczór magji eksperymentalnej

Prof. Adama Czerbaka.

Bilety pozostałe do nabycia przy kasie od godz. 3-iej popoł.

Niem. Seminarjum Nauczycielskie

W środę dnia 17 maja o godz. 7½ wiecz. w Domu Gminnym

2-gi Koncert

pod batutą profesora muzyki semin. p. Grabowskiego.

Chóry męskie i mieszane przy współudziale przeszło 150 osób. **Chóry skrzypcowe i sola. Koncert instrumentalny.**

Wyszkolone, świeże głosy męskie sprawią rozkosz dla ucha. 2-gi koncert przewyższy jak spodziewać się należy, świetny wynik pierwszego.

Bilety nabyć można u pana Kriedte po 500, 400, 200 i 100 marek.

Baczność automobiliści!

Dla uniknięcia nadzwyczaj wysokiego

cła [1614

na zagraniczne karoserje, zamawiajcie takowe zawczasu w najstarszej w Polsce Fabryce Karoserji

„Wanda" Poznań

ul. Niegolewskich 22.
Tel. 2582, 5477 i 5478.
właśc. i kier. inż. dypl. **Witold Weichmann**

Cement Grodziecki i węgiel kowalski

w najlepszych gatunkach i w każdej ilości **poleca**

Dom Handlowy Bracia Rosińscy

Trynkowa 3a, telefon 81. 1605

Baczność!!!

Kto chce dobrze, rzetelnie i tanio kupić, majątek ziemski, gospodarstwo, fabrykę, hotel, dom czynszowy lub dom handlowy i przemysłowy, niech się zwróci z całem zaufaniem do

Domu Handlowo-Komisowego K. Różański, Chojnice

ulica Człuchowska nr. 42. Pomorze.

OTTO WALKER

Szwajcarski Jubiler

Grudziądz :— ul. Stara 17/19

Warsztat artystyczno—przemysłowy dla wszelkich wyrobów nowoczesnych, reperacji i rytownictwa.

Własna fabryka obrączek ślubnych.

dlatego dostarczyć mogę **obrączki ślubne** w każdej zawartości złota i w wszelkich fasonach według życzenia **w przeciągu 2 godzin** 333/000, 585/000 i 900/000 złote obrączki stale na składzie. Bez przerwy otwarta od 11 do 6 godz.

Poznańskie Zakłady Wapienne

T. z o. p. w Miasteczku

dawniej: **Posener Kalkwerke G.m.b.H. Friedheim**

przeszły w ręce polskie i po długoletniej przerwie dostarczają znów

znanej pierwszorzędnej jakości

margiel wapienny

(Wapno węglane nawozowe)

Tel. No. 11 Adres telegr.: Jotyl
Telefon Poznań 6477

POLSKI BANK EMIGRACYJNY

GDAŃSK, Brotbänkengasse 49

udziela informacji powracającym z Ameryki

o kupnie gruntów, domów i handlów.

1624] **Uprasza się o wyczerpujące oferty.**

Heblarki

dobrze utrzymane ewentualnie z narzędziami kupuje

Przemysł Drzewny 1619

Hermann Schütt, Czersk

Pomorze.

Pieczątki
Wł. Kulerski
Grudziądz
Pańska 19

Baczność p.p. Gospodarze!

Przez władze państwowe zbadana

szczepionka przeciw czerwonce

1628 nadeszła i uprasza się o wczesne zamawianie, gdyż zapas niewielki

Apteka pod Koroną Grudziądz, Wybickiego 39

Wolontarjusza

w wieku 17—19 lat, z lepszem wykształceniem szkolnem, w naukę przez biurowych i buchalterji przyjmie

Drukarnia Pomorska Tow. Akc.
Grudziądz.

Zgłoszenia tylko piśmiennie wraz z odpisami świadectw.

Fotograficzne urządzenie nadkompletne, 2 aparaty, stojący i przenośny szkło do powiększania fotografji, kulisy około 10 tysięcy używ. płyt szkl. i td. i td. zaraz na sprzedaż. Ewentualnie pożądane osiedlenie się fotografa w mieście, gdyż jeden tylko na miejscu. Także kompletny 2 konny **motor gazowy** na sprzedaż. Zgł. przyjm. „Głos Wąbrz." Wąbrzeźno Pom.

Księgarnia wraz z materjałami piśmiennemi, oraz całkowitem urządzeniem sklepowem w mieście powiat. na Pomorzu zaraz na sprzedaż. Gimnazjum 8 kl. i Szkoła Wydziałowa na miejscu. Zgł. przyjmuje „Głos Wąbrzeski" Wąbrzeźno Pom. (1621

Marjan Dobrowolski

Poznań ◦ ul. Pocztowa 4, I p.

1623 **Hurtownia**

wyrobów pończoszniczo-trykotowych, wełny oraz innych w zakres tej branży wchodzących artykułów.

Fabrykacja wyrobów pończoszniczo-dzianych

Sprzedaże

Na sprzedaż: płaszcz damski jasn. kol., eleg. sukienka trykot. jedw., 2 bluzki, gramofon z 20 płyt. 2 kuchenki gaz. z węż., garnitur na umywalkę, duży kufer ameryk., różne sprzęty kuchenne, para trzewików męsk. 43. 1794
Forteczna 5a III na l.

Szopa z desek cegła i narzędzie ślusarskie do sprzedania.
Kalinkowa nr. 30. 1795

Na sprzedaż 1793
4 metry granat. materji na ubranie męsk. Lipowa 102. III. p. p.

Do sprzedania ewent. do zamiany na doskonale ułożonego **wyżła** rasy niemieckiej bardzo rasowy młody setter angielski Laverac. Wiadomość ulica Biskupia nr. 1 u ppułk. Miączyńskiego w godzinach południowych. (1792

Elegancki wózek i maszyna Singera sprzeda Magulewska Nadgórna 69. (1798

Pierścień brylant.
z 2 kamieniami do sprzedania (1803
Forteczna 5a. III. na l.

2 pary ciemno-czerwonych 1593a
portjer
(lambrekiny)
na sprzedaż.
Groblowa 22/24 2 prawo

Posady

Pomocników malarskich i uczni
poszukuje 1797
GAJEWSKI, Szkolna 1, 2 ptr.

Repatrjant, były urzędnik kolejowy, książkowy rachmistrz piszący na maszynie, uczciwy pracowity 32 lat, żonaty poszukuje jakiegokolwiek **zajęcia biurowego.** Łask. oferty zgłaszać pod nr. 1788 do Głosu Pomorsk.

Panienka, córka uczciwych rodzic., poszuk.
MIEJSCA
jako uczenica w składzie rzeźnickim lub kolonjalnym. Oferty proszę składać do Głosu Pom. pod nr. 1796.

Na 1. czerwca lub wcześniej znajdzie posadę w **Szczepankowie** powiat Lubawski [1615
elew gospodarczy
o ile możności z praktyką. Zgłoszenia przesłać w języku niemieckim.
Orlovius, Szczepankowo.

Mieszkania

Dla młodego cichego Pana poszuk. się dobrze
umeblowanego pokoju
najchętniej w centrum miasta. Oferty do Adm. Głosu Pom. pod **P. K.**

1 lub 2 pokoji dobrze umeblowanych z oddzielnem wejściem, dla inteligentnego mężczyzny, poszukuje się od zaraz. Zgł. do Reklamy Pom. Grudziądz, Rynek 10.

Różne

Chłopiec
11 lat liczący sierota jest do oddania w dobre ręce rolnikowi lub innym zawodom celem pieczy i dobrego wychowania. Jest zdrów i silny, zdatny po za szkołą do posług. Zgł. do Magistratu w Radzynie.

Krawcowa przyjmuje do szycia kostjumy, palta, suknic podług najnowsz. żurnali niedrogo (1799
Koszarowa 20 w p. **Kraśnicka.**

Poszukuje się dzierżawy
piekarni
zaraz lub później (1608
K. Rzeźnikowski, Wąbrzeźno Rynek 20.

MOR PTACTWA usuwa **FLAWIN** wyrobu apteki w Radzynie (Pom.) pudełko 1050.- za zaliczką 1595 D. Jurkowski.

1 miljon marek pożyczki
poszukuję dzierżawca gospodarstwa rolnego na 6 miesięcy za dobrem wynagrodzeniem. Zgłoszenia do Gł. Pomorsk. dla rolnika No. 1783.

Dr. Alfred Pollak
lekarz weterynarz
ord. 9—5 1596
Grudziądz, Ogrodowa 11

Większą ilość pojedyńczych nowych firan do jednego okna 3500 mk. tak długo dopóty zapas starczy
poleca
SKŁAD MEBLI Groblowa 31. 31. 31

Poszukuję zaraz

dzielnej maszynistki

z dobremi świadectwami władającej dobrze językiem polskim i niemieckim tak w słowie jak piśmie

B. KRAJNIEWSKI, hurt. drzewa

Plac 23-go Stycznia nr. 18a. 1627

SIODLARZY

z dobrą praktyką, przy budowie karoserji samochodowych, poszukuje

Wielkop. Fabryka Samochodów T. A.
dawn. St. Brzeski
POZNAŃ, ulica Skarbowa nr. 20.

Wyprzedaż całkowita

z powodu wyjazdu, przeszło 100 krzesel, kanapy, stoły, bufet, fortepian, pianino, dekoracje, porcelanę, szkło itd. może być w całości sprzedane lub częściowo ewentualnie z lokalem. Zgłoszenia do Głosu Pomorskiego nr. 1618

Żądajcie wszędzie najlepszej jakości

gilzy do papierosów

SAMARIS,
ELGARI,
KAJMAKAN

z impregnowaną watą jak również

bibułki do papierosów Samaris.

1549

My używamy

do prania tylko Saponu z marką ochronną koszulką, wypróbowawszy wprzód wszelkich innych środków do prania. Jedynie „Sapon" nie niszczy bielizny i nadaje jej śnieżną białość. Do nabycia we wszystkich drogerjach i składach kolon.

Chem. Fabryka „Ergasta"
C. Nagórski, Starogard (Pomorze)

WĘGLE I KOKS

najlepsze górnośląskie
dziennie po kilkadziesiąt wagonów ma do oddania

J. PRZYBYŁ, Poznań
Pocztowa 16. [988

Patenty na wynalazki, modele i znaki towarowe zgłaszać można **w POZNANIU** (ulica Wrocławska 18) przez biuro podpisanego. [274

Dr. Marjan Kryzan
Pełnomocnik przy Urzędzie Patentowym.

Z świeżego trasnportu polecam

kredę, gips, farby, klej, bajcę, lakiery, kamień mydlany, naftalinę, kwas solny i amoniak.

Drogerja pod Koroną

Leon Rychter, Grudziądz ul. Stara 10